

Sygn. akt XU 781/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2014r.

Sąd Okręgowy – Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, X Wydział

w składzie:

Przewodniczący SSO Elżbieta Żabińska - Fras

Protokolant Judyta Jakubowska

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2014r. w Katowicach

sprawy **K. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w B.**

o prawo do emerytury i wysokość kapitału początkowego	
--	--

na skutek odwołania K. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia	4 sierpnia 2011r.	Nr	(...)
	2 sierpnia 2011r.		(...)

1. z m i e n i a zaskarżoną decyzję z dnia 2 sierpnia 2011 roku i dolicza odwołującej na wysokość kapitału początkowego okres zatrudnienia od 1 sierpnia 1972 do 31 maja 1974 roku, 2. z m i e n i a zaskarżoną decyzję z dnia 4 sierpnia 2011 roku i przyznaje odwołującej prawo do wcześniejszej emerytury od daty ukończenia 55-go roku życia, 3. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej kwotę 360zł (słownie: trzystasześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na obie instancje.

Sygn. akt XU 781/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 sierpnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w B. ustalił K. S. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999r. Do ustalenia kapitału początkowego przyjęto okresy składkowe wynoszące 16 lat, 11 miesięcy i 10 dni, tj. 203 miesiące oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 1 roku, 5 miesięcy i 28 dni, tj. 17 miesięcy, odmawiając uwzględnienia okresu od 1 sierpnia 1972r. do 31 maja 1974r, gdyż nie został wystarczająco udowodniony.

Kolejną decyzją z dnia 4 sierpnia 2011 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej przyznania prawa do emerytury w oparciu o przepis art. 184 w związku z art. 31 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r., nr 153, póź. 1227) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (Dz. U. nr 8, póź. 43 ze zm.) wobec nieudokumentowania na dzień 1 stycznia 1999r. 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych, albowiem odmówiono uwzględnienia okresu od 1 sierpnia 1972r. do 31 maja 1974r.

W odwołaniach od powyższych decyzji ubezpieczona domagała się ich zmiany i doliczenia do stażu pracy okresu zatrudnienia od 1 sierpnia 1972r. do 31 maja 1974r. w Schronisku PTTK na Hali M., a w konsekwencji podwyższenia kapitału początkowego oraz przyznania prawa do emerytury.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonych decyzji.

Wyrokiem z dnia 21 lutego 2012r., sygn. akt XU 2026/11 Sąd Okręgowy - Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił odwołanie. W pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał, iż spór w sprawie kapitału początkowego dotyczy doliczenia do stażu pracy ubezpieczonej jako składkowego wymienionego w art. 6 ust. 2 pkt 1 cytowanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - okresu zatrudnienia od 1 sierpnia 1972r. do 31 maja 1974r. w Schronisku PTTK na Hali M. w charakterze pracownika fizycznego, rzutującego na wysokość kapitału początkowego określonego przepisem art. 174 ust. 1 i 2 w związku z art. 53 powyższej ustawy. Sąd podkreślił, iż ubezpieczona nie przedłożyła żadnych dokumentów potwierdzających zatrudnienie w przedmiotowym okresie, nie zachowała się również żadna dokumentacja w firmie Schroniska i Hotele (...) Sp. z o.o. N. - Przedstawicielstwo B., prowadzącej archiwum pracowników (...). Przedłożona legitymacja ubezpieczeniowa potwierdza zatrudnienie odwołującej od 23 sierpnia 1974r. w (...). W celu wyjaśnienia spornej kwestii Sąd I instancji przeprowadził dowód z zeznań świadków: M. K., H. W., J. W., akt osobowych ubezpieczonej z okresu zatrudnienia w (...) w C., dokumentacji zawartej w aktach organu rentowego oraz zeznań odwołującej złożonych w charakterze strony.

Świadek M. K. zeznała, iż jej nieżyjący już mąż J. K. w okresie od wiosny 1972r. do 1981 r. prowadził schronisko PTTK na Hali M. jako agent. Ubezpieczona pracowała w Schronisku jako pracownik fizyczny w pełnym wymiarze czasu pracy. Mieszkała w Schronisku. Za pracę otrzymywała wynagrodzenie pieniężne oraz całodzienne utrzymanie. Świadek zeznała, iż odwołująca pracowała 2 lata.

Świadek J. W. zeznał, iż gdy rozpoczął pracę w Schronisku w grudniu 1973r. ubezpieczona już tam pracowała, razem pracowali rok lub dwa lata.

Świadek H. W. zeznała, iż w Schronisku pracowała od lutego 1974r. do marca 1978r., gdy rozpoczęła pracę odwołująca już tam pracowała i razem pracowały przeszło rok.

W życiorysie sporządzonym przy przyjęciu do pracy w W. (...) odwołująca podała, iż po ukończeniu szkoły pracowała jako pomoc kuchenna w Schronisku.

W ocenie Sądu Okręgowego przedstawiony materiał dowodowy potwierdza, iż K. S. pracowała w Schronisku, natomiast treść zeznań świadków nie pozwala na ustalenie, iż zatrudnienie obejmowało cały sporny okres, bowiem zeznania te są nieprecyzyjne, niedokładne i sprzeczne z zeznaniami ubezpieczonej.

M. K. w postępowaniu przed organem rentowym potwierdziła zatrudnienie ubezpieczonej w spornym okresie, natomiast na rozprawie nie potrafiła określić daty rozpoczęcia i zakończenia zatrudnienia.

Podobnie H. W. - przed organem rentowym potwierdziła zatrudnienie odwołującej w spornym okresie, zaś z jej zeznań wynika, iż pracę w Schronisku rozpoczęła dopiero w lutym 1974r. i razem z ubezpieczoną pracowała przeszło rok, co jest niemożliwym, bowiem odwołująca już od 23 sierpnia 1974r. podjęła pracę w (...).

Podobne wątpliwości co do ich wiarygodności budzą również zeznania J. W., który potwierdza wspólną pracę z K. S. przez okres roku lub dwóch, czyli do grudnia 1975r.

Sąd zwrócił przy tym uwagę, iż ubezpieczona występując o rentę, w kwestionariuszu dotyczącym okresów zatrudnienia (druk ZUS RP-6) nie podała spornego okresu pracy, który niewątpliwie rzutowałby na wysokość renty.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy uznał, iż zebrany materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, iż ubezpieczona w okresie od 1 sierpnia 1972r. do 31 maja 1974r. pozostawała w zatrudnieniu, a w konsekwencji brak jest podstaw do uwzględnienia tego okresu przy ustalaniu kapitału początkowego.

Odnosząc się natomiast do odwołania od decyzji z dnia 4 sierpnia 2011 r. Sąd I instancji podniósł, iż urodzona w dniu (...) odwołująca, domaga się prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 powołanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 przytoczonego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z cytowanym art. 184 ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet oraz okres składkowy i nieskładkowy w przypadku kobiety w wymiarze 20 lat.

Warunkiem przyznania emerytury jest również nieprzystąpienie do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązanie stosunku pracy w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Zgodnie natomiast z § 4 cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., wymagany okres pracy w szczególnych warunkach do przyznania emerytury wynosi 15 lat.

Zdaniem Sądu Okręgowego, bezspornym jest, iż na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 1 stycznia 1999r. ubezpieczona wykazała 18 lat, 5 miesięcy i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 16 lat i 3 miesiące okresów pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Nie przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego oraz spełnia warunek rozwiązania stosunku pracy, bowiem od 20 maja 1992r. jest uprawniona do pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy.

W ocenie Sądu I instancji, również w niniejszej sprawie spór dotyczył zaliczenia do stażu ubezpieczonej okresu zatrudnienia od 1 sierpnia 1972r. do 31 maja 1974r. Jak ustalono wyżej, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala jednak na doliczenie spornego okresu pracy jako składkowego wymienionego w art. 6 ust. 2 pkt 1 wspomnianej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a zatem uznać należy, iż K. S. na dzień 1 stycznia 1999r. nie spełniła wymogu posiadania co najmniej 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych, w związku z czym brak podstaw do przyznania jej emerytury przewidzianej przepisem art. 184 cytowanej ustawy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd I instancji na mocy art. 47714 § 1 kpc orzekł o oddaleniu odwołania od zaskarżonych decyzji wobec braku podstaw do ich uwzględnienia.

Wyrok w całości zaskarżyła apelacją ubezpieczona, zarzucając mu:

1) naruszenie prawa procesowego, tj.:

a) art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie dowolnej oceny wiarygodności i mocy dowodowej zeznań świadków przesłuchanych w toku postępowania, tj. M. K., H. W. i J. W. i przyjęcie, iż zeznania te są nieprecyzyjne, niedokładne i sprzeczne z jej zeznaniami, podczas gdy wszyscy świadkowie wskazali, iż świadczyła pracę na rzecz Schroniska (...) na Hali M.,

b) art. 328 § 2 kpc poprzez nieodniesienie się w uzasadnieniu wyroku do złożonych przez nią zeznań w charakterze strony, podczas gdy Sąd wskazał, iż jednym z dowodów przeprowadzonych w celu wyjaśnienia spornej kwestii były jej zeznania;

2) niezgodności istotnych ustaleń faktycznych z treścią materiału dowodowego zebranego w sprawie poprzez ustalenie, że materiał ten, a w szczególności zeznania przesłuchanych w toku postępowania świadków, nie pozwala na przyjęcie, iż w okresie od 1 sierpnia 1972r. do 31 maja 1974r. pozostawała w zatrudnieniu, a w konsekwencji brak jest podstaw do uwzględnienia tego okresu przy ustalaniu kapitału początkowego, podczas gdy z treści zeznań świadków wynika, iż była w tym czasie zatrudniona w Schronisku (...) na Hali M.;

3) niewyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a odnoszących się do ustalenia, w jakim czasie była zatrudniona w Schronisku (...) na Hali M. i cały ten okres odpowiada spornemu okresowi zatrudnienia,

- skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę decyzji organu rentowego z dnia 4 sierpnia 2011r. odmawiającej przyznania emerytury oraz zmianę decyzji tego organu z dnia 2 sierpnia 2011r. o kapitał początkowy i doliczenie do stażu jej pracy okresu zatrudnienia od 1 sierpnia 1972r. do 31 maja 1974r. w Schronisku (...) na Hali M., w konsekwencji podwyższenie kapitału początkowego oraz przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

W uzasadnieniu wskazała przede wszystkim, iż niniejszej sprawie przesłuchanie świadków stało się konieczne, albowiem przedstawienie jakichkolwiek dokumentów potwierdzających jej zatrudnienie w spornym okresie ze Schroniska (...) na Hali M. było niemożliwe, co ponad wszelką wątpliwość w toku postępowania zostało wykazane. Podniosła, iż nie sposób zgodzić się ze stwierdzeniem Sądu I instancji, iż treść zeznań świadków nie pozwala na ustalenie, iż zatrudnienie obejmowało cały sporny okres, gdy jednocześnie Sąd ten wskazał, iż w jego ocenie zebrany w sprawie materiał dowodowy potwierdza, że pracowała w Schronisku.

Biorąc za podstawę powyższe, nie ulega wątpliwości, iż w niniejszym postępowaniu, Sąd jednostronnie potraktował zebrany w sprawie materiał dowodowy, a ponadto w wyniku dokładnej analizy tego materiału sformułował dwa w pełni sprzeczne wnioski. Naruszenie przez Sąd zasady swobodnej oceny dowodów w konsekwencji doprowadziło do poczynienia błędnych ustaleń faktycznych.

W ocenie apelującej, nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu, iż zeznania świadków: M. K., H. W. i J. W. są nieprecyzyjne, niedokładne i sprzeczne z jej zeznaniami. Prawdą jest, iż żaden z podanych świadków nie podał konkretnej daty rozpoczęcia i zakończenia świadczenia przedmiotowej pracy, jednakże upływ blisko czterdziestu lat mógł spowodować, iż świadkowie nie pamiętali takich szczegółów, które nadto dotyczyły obcej im osoby. Mimo to, świadkowie skojarzyli jej zatrudnienie z konkretnymi zdarzeniami ze swojego zatrudnienia w Schronisku (...) na Hali M. i złożyli zeznania, które zdaniem ubezpieczonej wzajemnie się uzupełniają i pokrywają z jej zeznaniami.

M. K. jako żona nieżyjącego już J. K., prowadzącego Schronisko (...) na Hali M. w latach 1972-1981 podała, iż skarżąca pracowała w tym schronisku dwa lata, co pokrywa się z jej stanowiskiem.

Z kolei J. W. zeznał, iż gdy rozpoczął pracę w Schronisku w grudniu 1973r. odwołująca już tam pracowała i razem w przybliżeniu przepracowali w sumie rok, może dwa lata. Również te zeznania, wbrew stanowisku Sądu I instancji, pokrywają się z jej zeznaniami, albowiem w rzeczywistości okres wspólnej pracy z J. W. w Schronisku na Hali M. wynosił blisko rok.

Przyjęcie przez Sąd w uzasadnieniu wyroku dwóch lat wspólnej pracy z J. W., a w konsekwencji ustalenie końcowej daty zatrudnienia jej w Schronisku (...) na Hali M. na 1975r, stanowi nadinterpretację zeznań świadka, a tym samym rażąco naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów.

Świadek H. W. zeznała natomiast, iż gdy rozpoczęła pracę w Schronisku w lutym 1974r. ubezpieczona już tam pracowała i wspólnie pracowały rok. Biorąc pod uwagę, iż od 23 sierpnia 1974r. podjęła pracę w (...), również zeznania H. W. uznać należy za zgodne z jej zeznaniami. Natomiast fakt pewnych rozbieżności w określeniu daty końcowej jej zatrudnienia w Schronisku wynikający z zeznań świadków J. W. i H. W. z pewnością spowodowany jest tym, że osoby te po jej odejściu ze Schroniska, w dalszym ciągu tam pracowały, a z odejściem tym nie wiązało się żadne szczególne dla nich zdarzenie.

Ubezpieczona zarzuciła także, iż Sąd I instancji w żaden sposób nie odniósł się do treści jej zeznań, co w ocenie skarżącej stanowi rażące naruszenie. Jej zeznania uznać bowiem należy za w pełni wiarygodne. W czasie przesłuchania dała się poznać jako osoba skromna, szczerą i spontanicznie odpowiadającą na pytania Sądu. Tymczasem jedynie z uwagi na nieumiejętność wskazania przez świadków dokładnej daty ustania zatrudnienia w Schronisku (...) na Hali M., spowodowaną wpływem wyjątkowo długiego czasu, jej zeznania zostały całkowicie pominięte przez Sąd. Takie potraktowanie zeznań strony wskazuje na przyznanie przez Sąd organowi rentowemu szczególnej ochrony i nierówne potraktowanie odwołującej w sporze z tym organem. Wszak jej zeznania korelują z zeznaniami świadków, a prezentowana przez nią postawa procesowa nie zmierza do wyłudzenia od organu rentowego należnego jej świadczenia.

Podniosła nadto, iż fakt, że w kwestionariuszu dotyczącym okresów zatrudnienia nie wskazała spornego okresu przy ubieganiu się o rentę, wynikał tylko i wyłącznie z jej świadomości niemożliwości wykazania tego okresu jakimkolwiek dokumentem.

Wyrokiem z dnia 5 lutego 2013r. Sąd Apelacyjny w Katowicach uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu – Sądowi Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego (k. 49a.s.).

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny zaznaczył, iż przedmiot sprawy stanowi wysokość kapitału początkowego K. S. oraz jej uprawnienia do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wywodzonym z faktu pracy w szczególnych warunkach, sprowadzając się do uwzględnienia w obydwu tych przypadkach - jako składkowego w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., nr 153, póź. 1227 ze zm.) - okresu zatrudnienia w Schronisku (...) na Hali M. od 1 sierpnia 1972r. do 8 maja 1974r. - zgodnie z oświadczeniem ubezpieczonej złożonym w organie rentowym (k. 8 akt tego organu), a nie jak błędnie przyjął organ rentowy w zaskarżonych decyzjach, a następnie także Sąd I instancji - do 31 maja 1974r.

Sąd Apelacyjny podkreślił, iż zaliczenie okresów zatrudnienia do uprawnień emerytalnych (jak również dla ustalenia wysokości kapitału początkowego) nie jest uzależnione od zgłoszenia osoby zatrudnionej do ubezpieczenia społecznego, zaś okresy zatrudnienia, za które pracodawca nie opłacał składek na ubezpieczenie społeczne, mimo istnienia obowiązku ich opłacania, są okresami składkowymi w rozumieniu powołanego przepisu, jak również przepisu art. 6 ust. 1 pkt 1 tej samej ustawy (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 1978r., II URN 54/78, z dnia 5 kwietnia 1995r., II UR 3/95, OSNAPIUS 1995, nr 17, póź. 22 oraz z dnia 14 grudnia 2001 r., II UKN 657/00, OSNAPIUS 2003, nr 19, póź. 468). Zaznaczyć nadto wypada, iż oświadczenie złożone przez ubezpieczonego w kwestionariuszu dotyczącym okresów składkowych i nieskładkowych nie stanowi dowodu posiadania wymienionych w nim okresów zatrudnienia, podobnie jak pominięcie pewnych okresów, nie oznacza, iż ubezpieczony takich okresów nie posiada (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997r., II UKN 42/97, OSNAPIUS 1998, nr 1, póź. 21).

Jakkolwiek dla wyjaśnienia spornej w sprawie kwestii zatrudnienia ubezpieczonej Sąd Okręgowy przeprowadził określone postępowanie dowodowe, zdaniem Sądu Apelacyjnego, zaskarżone orzeczenie zapadło w sprawie niedojrzałej do rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny wskazał, iż Sąd I instancji nie wyjaśnił, kto był faktycznym pracodawcą skarżącej w spornym okresie, tj. czy była ona wówczas zatrudniona w (...) Towarzystwie (...) na Hali M. pod P., czy też faktycznie jej pracodawcą był J. K. ówczesny agent Schroniska. Tym bardziej, iż z zeznań świadka H. W. wynika, iż świadek do ubezpieczenia społecznego została zgłoszona przez J. K.. O ile bowiem, w (...) Sp. z o.o. w B. nie zachowały się akta osobowe, które mogły ulec zniszczeniu lub zaginięciu, nie wykluczonym jest jednak, iż rzeczywiście pracodawcą

K. S.w omawianym okresie był J. K.. W tym zakresie Sąd Okręgowy nie poczynił żadnych ustaleń, w szczególności zaś także sam organ rentowy zakresem prowadzonego postępowania wyjaśniającego nie objął również akt składkowych J. K., o ile był on osobą dokonującą zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych - siebie, osób współpracujących lub pracowników. Nadto, nie ustalono także, w jakim okresie J. K.prowadził Schronisko. Co więcej, powołując się wyłącznie na zeznania H. W.złożone w charakterze świadka, Sąd I instancji ustalił, iż w Schronisku podjęła ona pracę dopiero od lutego 1974r., gdy tymczasem z jej zeznań znajdujących się na karcie 9 akt organu rentowego wynika, iż w Schronisku była zatrudniona od stycznia 1973r. do marca 1978r. Także w nadesłanym organowi rentowemu przez (...) Sp. z o.o.w B.kwestionariuszu osobowym H. W.podała, iż w Schronisku (...) na Hali M.jest zatrudniona od 1973r. (k. 28 akt emerytalnych ubezpieczonej), w życiorysie wskazując, iż w 1973r. ukończyła szkołę podstawową i następnie podjęła pracę w Schronisku na Hali M.pod P.(k. 29 tych samych). Z kolei -w kierowanym do kierownictwa Schroniska podaniu o pracę H. W.podała, iż ukończyła szkołę podstawową i nie zamierza kontynuować nauki w szkole średniej (k. 30 akt jak wyżej).

Sąd Apelacyjny wskazał, iż przyjęcie przez Sąd Okręgowy, iż chociaż ubezpieczona pracowała w Schronisku (...) na Hali M., treść zeznań świadków nie pozwala na ustalenie, iż zatrudnienie to obejmowało cały sporny okres, uznać należy za przedwczesne - w stopniu czyniącym konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Sad II instancji wskazał, iż Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności winien zwrócić się do (...) Sp. z o.o.w B.o udostępnienie oryginalnych teczek osobowych J. K.oraz H. W.. Powinien również zażądać akt składkowych J. K., o ile organ rentowy takowymi dysponuje. Niezbędnym jest również ponowne przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków: M. K.i H. W., celem uzyskania bardziej szczegółowych niż dotychczasowe, informacji związanych ze spornym okresem zatrudnienia skarżącej, w tym zwłaszcza - wyjaśnień dotyczących faktycznego okresu zatrudnienia H. W.w Schronisku.

Sąd I instancji powinien także przesłuchać - w charakterze strony - K. S., dla wyjaśnienia w szczególności, pominiętej dotychczas podawanej przez nią okoliczności, iż pracę w Schronisku podjęła po tym, jak w maju 1972r. przerwała naukę w zasadniczej szkole zawodowej w B., co wymaga ustalenia, do której szkoły uczęszczała i zwrócenia się o potwierdzenie powyższego faktu.

Realizując zalecenia Sądu Apelacyjnego po ponownym rozpoznaniu sprawy

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W okresie od 1 września 1971r. do 10 maja 1972r. ubezpieczona uczęszczała do (...) w B. i równocześnie pozostawała w zatrudnieniu w Zakładach (...) na stanowisku uczennicy tkalni (k. 4 -5 a.e. zaświadczenie oraz akta osobowe ubezpieczonej z zakładu pracy dołączone do akt sprawy).

W okresie od 1 sierpnia 1972r. do 8 maja 1974r. ubezpieczona pracowała w Schronisku (...) na Hali M.w charakterze pomocy kuchennej. Schronisko to od początku 1972r. prowadzone było przez ajenta – J. K.(obecnie nieżyjący). Pracodawca ubezpieczonej – ajent schroniska (...), nie zawarł z ubezpieczoną pisemnej umowy o pracę.

Osoby, które pracowały w kuchni jako pomoc kuchenna nie miały zawartej z ajentem pisemnej umowy o pracę. Warunki zatrudnienia, obowiązki pracownicze, wynagrodzenie ustalane były przez ajenta schroniska i pracowników ustnie. Ajent nie prowadził zatrudnionym osobom akt osobowych.

Ilość pracowników uzależniona była od natężenia ruchu, pory roku. W sezonie od wiosny do jesieni był wzmożony ruch turystyczny - pracowało wówczas 5 pomocy kuchennych , w sezonie zimowym 2 pomoce kuchenne.

Żona J. K. K. K. zatrudniona była w charakterze kucharki.

Kucharka jak i pomoce kuchenne posiadały zaświadczenia wymagane przez Sanepid o zdolności do pracy w gastronomii.

Ajent (pracodawca) wypłacał ubezpieczonej i wszystkim pozostałym pracownikom wynagrodzenie w gotówce, raz w miesiącu. Oprócz tego zagwarantowywał im wyżywienie i nocleg.

Ubezpieczona wraz z innymi pracownikami codziennie, przez 8 godzin dziennie pracowała w schronisku. Również tam mieszkała. Zobowiązane były uzgadniać z agentem wszelkie urlopy i dni wolne z wyprzedzeniem. To ajent udzielał im zgody na urlop.

Do obowiązków pracowniczych ubezpieczonej jako pomocy kuchennej należała codzienna praca w kuchni, utrzymanie jej w czystości, sprzątanie całego schroniska.

Świadkowie K. K. (żona ajenta, kucharka) oraz H. W. (zatrudniona jako pomoc kuchenna) potwierdziły, iż ubezpieczona pracowała jako pomoc kuchenna, przy czym K. K. wskazała nadto iż ubezpieczona była dobrym rzetelnym i uczciwym pracownikiem.

Ubezpieczona nie posiada legitymacji ubezpieczeniowej ze spornego okresu.

W piśmie z dnia 20 maja 2013r. Schroniska i Hotele (...) Sp. z o.o. w N. poinformowała, iż nie jest w posiadaniu akt osobowych K. S., H. W. (k.69 a.s.).

W życiorysie z dnia 17 sierpnia 1974r. spisany na potrzeby ubiegania się przez ubezpieczoną o pracę w (...) wskazała, iż pracowała w schronisku jako pomoc kuchenna (k.32 a.e).

Sąd zważył co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia czy ubezpieczonej można zaliczyć na poczet ogólnego stażu pracy jako okresu składowego okresu zatrudnienia od 1 sierpnia 1972r. do 8 maja 1974r. w Schronisku (...) na Hali M.w charakterze pomocy kuchennej. W konsekwencji rozstrzygnięcie powyższej kwestii ma wpływ zarówno na wysokość kapitału początkowego ubezpieczonej, jak i jej uprawnienie do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na pracę w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 22. § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Art. 22 § 1 k.p., który zawiera legalną definicję stosunku pracy², wskazuje na cechy stosunku pracy, określa jego treść, podmioty oraz zobowiązania wzajemne stron.

Konstytutywne cechy stosunku pracy odróżniające go od innych stosunków prawnych to: dobrowolność, osobiste świadczenie pracy w sposób ciągły, podporządkowanie, wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy ponoszącego ryzyko związane z zatrudnieniem i odpłatny charakter zatrudnienia³.

Wymienione elementy powinny wystąpić łącznie, choć - w zależności od indywidualnego przypadku - z różnym natężeniem, by doszło do zawarcia stosunku prawnego, o którym mowa w art. 22 k.p. Dlatego też o charakterze umowy o świadczenie pracy nie może przesądzić tylko jeden jej element, ale całokształt okoliczności faktycznych.

W doktrynie prawa pracy oraz orzecznictwie panuje zgodność poglądów, co do tego, że podporządkowanie pracownika, a wraz z nim osobiste świadczenie pracy jest cechą wyróżniającą stosunek pracy spośród kategorii stosunków prawnych, jak chociażby stosunków cywilnoprawnych.

Granice podporządkowania (kierownictwa) wyznacza treść stosunku pracy, w tym przede wszystkim rodzaj pracy, która ma być lub jest wykonywana przez danego pracownika, oraz wymiar i miejsce pracy²¹. Tym samym rodzaj i stopień (zakres) podporządkowania będzie różny w zależności od zajmowanego przez pracownika stanowiska.

Z podporządkowaniem pracownika oraz osobistym świadczeniem określonego rodzaju pracy łączy się zasada ciągłości świadczenia pracy w ramach stosunku pracy. Opisuje ona sposób wykonywania zobowiązania nałożonego na pracownika, przy czym nie może on polegać na wykonaniu jednorazowej czynności ani też ograniczać się do kilku incydentalnych prac. Praca w ramach stosunku pracy charakteryzuje się powtarzalnością umówionych czynności w stałych i z góry określonych odstępach czasu

O tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

Z kolei zgodnie z art. 29 § 1 i 2 kodeksu pracy, umowa o pracę określa strony umowy, rodzaj umowy, datę jej zawarcia oraz warunki pracy i płacy, w szczególności:

- 1) rodzaj pracy,
- 2) miejsce wykonywania pracy,
- 3) wynagrodzenie za pracę odpowiadające rodzajowi pracy, ze wskazaniem składników wynagrodzenia,
- 4) wymiar czasu pracy,
- 5) termin rozpoczęcia pracy.

Umowę o pracę zawiera się na piśmie. Jeżeli umowa o pracę nie została zawarta z zachowaniem formy pisemnej, pracodawca powinien, najpóźniej w dniu rozpoczęcia pracy przez pracownika, potwierdzić pracownikowi na piśmie ustalenia co do stron umowy, rodzaju umowy oraz jej warunków.

Pisemna forma umowy o pracę nie jest zastrzeżona w kodeksie pracy pod rygorem nieważności.

Wymaga podkreślenia, iż umowa o pracę może być również zawarta w formie ustnej lub w formie dopuszczenia do pracy. Polega to na tym, że strony nie składają oświadczeń woli w formie pisemnej lub ustnej, lecz pracownik za wiedzą pracodawcy podejmuje pracę. Przez te zachowania strony składają w sposób domniemany stosowne oświadczenia woli. Wola stron może być bowiem wyrażona przez każde ich zachowanie, które ujawnia ją w sposób dostateczny (art. 60 k.c. w zw. z art. 300 k.p.). W takim wypadku obowiązkiem pracodawcy jest potwierdzenie zawarcia w/w umów na piśmie.

Niedopełnienie przez pracodawcę obowiązku potwierdzenia na piśmie rodzaju umowy i jej warunków nie jest przyczyną nieważności faktycznie zawartej umowy. Kodeks nie przewiduje takiej sankcji, a zgodnie z art. 73 § 1 k.c., który ma tu odpowiednie zastosowanie na podstawie art. 300 k.p., czynność dokonana bez zachowania zastrzeżonej formy jest nieważna tylko wtedy, gdy ustawa przewiduje rygor nieważności.

Brak dowodu stwierdzającego, na jakich warunkach umowa została zawarta, może być jednak źródłem sporów między stronami, które rozstrzygają sądy. W postępowaniu dowodowym strony mogą powoływać świadków, ponieważ nie stosuje się wówczas ograniczenia dowodu ze świadków (i z przesłuchania stron), przewidzianego w art. 74 § 1 k.c.

Przenosząc powyższe regulacje i zważania prawne na grunt niniejszej sprawy Sąd uznał, iż ubezpieczona w spornym okresie od 1 sierpnia 1972r. do 7 maja 1974r. pozostawała w zatrudnieniu w ramach stosunku pracy w Schronisku(...)na

Hali M.. Mimo, iż pracodawca ubezpieczonej- agent schroniska nie spisał z nią pisemnej umowy o pracę należy uznać, iż strony w tym względzie łączyła umowa ustna.

Wymaga podkreślenia, iż łącząca ubezpieczoną i agenta ustna umowa realizowana przez strony w spornym okresie wykazywała wszystkie cechy stosunku pracowniczego. Otóż ubezpieczona dobrowolnie, osobiście świadczyła pracę w spornym okresie na rzecz pracodawcy- agenta schroniska za co miesięcznym wynagrodzeniem. Ubezpieczona wykonywała pracę w sposób ciągły- codziennie, przez 8 godzin, przy czym w wykonywaniu obowiązków pracowniczych była podporządkowana agentowi. Odwołująca konsultowała również z pracodawcą terminy urlopów. Pracodawca wypłacał jej ubezpieczenie. Fakt iż umowa o pracę nie została pisemnie potwierdzona oraz iż ubezpieczona nie została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych stanowi uchybienie przez byłego pracodawcę ubezpieczonej przeciwko przepisom prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Okoliczności te nie mogą obciążać ubezpieczonej (wyrok Sądu Najwyższego z 6.04.2007r. w sprawie IIUk 185/06).

Sąd uznał iż okres od 1 sierpnia 1972r. do 8 maja 1974r. winien być doliczony ubezpieczonej na poczet stażu pracy, okresu składkowego. Odpowiednio Sąd uznał, iż ubezpieczona spełniła wszystkie ustawowe przesłanki warunkujące nabycie prawa do wcześniejszej emerytury przewidziane przez art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w tym udokumentowała na dzień 1 stycznia 1999r. 20 letni okres składkowy i nieskładkowy.

Tym samym sporny okres zatrudnienia w Schronisku winien być nadto uwzględniony przy ustalaniu przez organ rentowy kapitału początkowego odwołującej się.

Mając na uwadze wyżej przytoczone okoliczności i przepisy Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Orzeczenie o kosztach uzasadnia art. 98 § 1kpc.

SSO Elżbieta Żabińska-Fras